

CERCETĂRI DE SUPRAFAȚĂ ÎN COMUNA BÎRNOVA, JUDEȚUL IAȘI

MIHAI M. COJOCARU

Între anii 1974—1981, în urma unor periegeze la care au luat parte și membrii cercului pionieresc „Căutătorii de comori” din cadrul școlii generale, au fost efectuate următoarele descoperiri de suprafață pe care le consemnăm în ordine cronologică :

1. Lamă din silex vinețiu cu pete albicioase, avînd dimensiunile de $3,5 \times 2 \times 0,2$ cm, găsită pe izlazul din sudul Bîrnovei în apropierea bazinului pentru depozitat animale decedate. Planșa I/11.

2. Lamă din silex vinețiu, cu rețușe normale pe latura dreaptă, cu dimensiunile de $3,6 \times 1,3 \times 0,3$ cm, găsită în apropierea cantonului silvic de lîngă șoseaua din sudul Bîrnovei. Planșa I/12.

3. Lamă fragmentară din silex negru, cu rețușe directe pe latura dreaptă, avînd rețușe inverse pe ambele laturi ale suprafeței ventrale, cu dimensiunile de $4 \times 1,7 \times 0,2$ cm, găsită în apropierea cantonului silvic din sudul Bîrnovei. Planșele I/9 și IV/9.

4. Lamă din silex de culoare neagră, neretușată, avînd două scobituri simetrice dispuse spre bază, cu dimensiunile de $3,8 \times 2,5 \times 0,1$ cm identificată lîngă un mic iaz din curtea locuitorului Teodosie-Barbu C. Petru din satul Pietrăria, comuna Bîrnova. Planșele I/6 și IV/10.

5. Lamă din silex vinețiu, prevăzută cu două scobituri la bază ca și lama de mai sus, retușată fin pe alocuri, avînd dimensiunile de $4 \times 2 \times 0,2$ cm, găsită pe izlazul din sudul Bîrnovei în apropierea casei cetățeanului Dolcan Neculai din sudul Bîrnovei. Planșa I/5.

6. Lamă din silex negru cu mici pete alburii pe ambele suprafețe, cu virful rupt, neretușată, avînd dimensiunile de $4,9 \times 2,1 \times 0,2$ cm, găsită pe izlazul din sudul Bîrnovei în apropiere de pădure. Planșele I/3 și IV/8.

7. Lamă neretușată din silex vinețiu, cu fragmentații alburii, cu dimensiunile de $5 \times 2,4 \times 0,6$ cm, găsită pe coasta dealului Todirel în apropierea cantonului silvic de lîngă șosea. Planșa I/1.

8. Lamă neretușată din silex negru, cu fragmentații vineții, avînd talonul drept neted, de dimensiunile $5,2 \times 2,8 \times 0,7$ cm, găsită pe izlazul din sudul Bîrnovei în apropierea casei lui Lupu Viorel. Planșa II/6.

9. Lamă mijlocie cu rețușe fine pe latura dreaptă confecționată din silex puternic patinat, cu nuanțe alburii-albăstrii, avînd dimensiunile de $6,5 \times 2,4 \times 0,8$ cm, găsită lîngă drumul ce duce spre pădure, pe izlazul din sudul Bîrnovei în apropierea casei locuitorului Dolcan Mitriță. Planșele II/4 și IV/7.

10. Așchie din silex de culoare albă, pigmentată cu pete vineții, avînd dimensiunile de $3,7 \times 2,5 \times 0,7$ cm, găsită în curtea locuitorului Cioclu V. Vasile din satul Todirel, comuna Bîrnova. I/4.

11. Așchie din silex negru, cu câteva puncte alburii pe ambele suprafețe, găsită pe colina din nord-vestul Bîrnovei în apropierea drumului de țară ce dă în stația de autobuz din șoseaua asfaltată din fața sediului C.A.P. Planșa I/2.

12. Piesă de aspectul unui vîrf Levallois din silex vinețiu pigmentat, cu talon diedru, avînd fine rețușe pe latura dreaptă, de dimensiunile $5,6 \times 2,5 \times 0,5$ cm, găsită în apropierea unui lăstariș de pe colina Bîrnovei. Planșele II/5 și IV/6.

Piese descrise mai sus sînt probabil din paleoliticul superior.

13. Gratoar pe vîrf de lamă din silex, de culoare vineție, cu partea activă convexă, avînd dimensiunile de $2,5 \times 2 \times 0,3$ cm, unealtă probabil din aurignacian, găsită pe izlazul din sudul Bîrnovei în apropiere de pădure. Planșa I/10.

14. Lamă din silex vinețiu-alburiu cu latura dreaptă rețușată, avînd rețușe semiabrupte, creînd două scobituri largi rețușate, cu dimensiunile de $4 \times 1,4 \times 0,3$ cm, găsită în apropierea casei lui Ciobanu Neculai din sudul Bîrnovei. Piesa este probabil din eneolitic. Planșa I/8.

15. Daltă din silex vinețiu pigmentat, cu secțiune patrulateră, lustruită numai la tăiș, în rest cu desprinderi largi pe toate cele patru fețe, cu mici puncte albe pe o parte a tăișului, avînd dimensiunile de $5,6 \times 1,5 \times 1,4$ cm, găsită în apropierea Bîrnovei la cca 800 m nord-est de capela Ion C. Inculeț. Această unealtă poate fi din eneolitic sau perioada de trecere de la eneolitic la epoca bronzului. Planșele II/3 și IV/2.

16. Toporaș din silex vinețiu de formă trapezoidală, pigmentat și lustruit în partea dinspre tăiș, cu dimensiunile de $7,3 \times 3 \times 1,7$ cm, găsit în curtea locuitorului Titișcă Alexandru pe coasta dealului Todirel de lingă șoseaua Bîrnova—Dobrovăț din sudul Bîrnovei. Această unealtă este din eneolitic sau perioada de trecere de la eneolitic la epoca bronzului. Planșele II/2 și IV/3.

17. Topor din grezie marnoasă, de culoare alburiu-gălbuie, cu muchie rotunjită, avînd tăișul ușor convex, lustruit pe cele două suprafețe, cu secțiune lenticulară, cu dimensiunile de $8,4 \times 4,5 \times 2$ cm, găsit în apropierea casei locuitorului Acatrinei Mihai din Bîrnova. Și această piesă—unealtă poate fi din eneolitic sau perioada de trecere de la eneolitic la epoca bronzului. Planșele II/1 și IV/4.

18. Topor din grezie vineție, cu porțiuni de pete cărămizii, cu granulație fină, de formă trapezoidală, cu desprinderi largi pe una din suprafețe, avînd tăișul ușor convex, cu dimensiunile de $10,6 \times 4,2 \times 1,4$ cm, găsit în curtea locuitoarei Ciolan Profira din Bîrnova. Această unealtă poate fi din eneolitic sau perioada de trecere de la eneolitic la epoca bronzului. Planșele III/2 și IV/5.

19. Lamă din silex gri închis, rețușată pe ambele laturi, cu pete albe pe ambele suprafețe, avînd dimensiunile de $5,3 \times 1,5 \times 0,7$ cm, găsită pe coasta arabilă cuprinsă între via I.A.S., ferma ing. dr. Luca și casa locuitorului Butnaru C. Dumitru de la nord de satul Cercu, comuna Bîrnova. Această piesă—unealtă este din epoca bronzului. Planșa I/7.

20. Vas din calcar de Repedeș cu șase șanțuri verticale în interior și cu trei în exterior, prevăzut cu o incizie sub forma literei X așezată pe orizontală, cu resturi de scoică fosilizată sarmațiană, locală, avînd înălțimea de 4,6 cm, diametrul de 6 cm, circumferința de 20,3 cm, adîncimea de 4 cm, cu tendințe de îngustare spre fundul vasului. Acest mic vas a fost găsit tot pe coasta arabilă cuprinsă între via I.A.S. și casa cetățeanului Butnaru C. Dumitru din nordul satului Cercu, comuna Bîrnova. În lipsa altor elemente de cultură materială, cu excepția piesei de mai sus, vasul acesta nu poate fi datat deocamdată. Planșele III/1 și IV/1.

Din cele douăzeci de piese prezentate mai sus, șaptesprezece sînt din silex, două din grezie și una din calcar local de Repedeș. Ele aveau funcții multiple și anume, puteau fi folosite la cioplit, lovit, răzuit¹ și la creat.

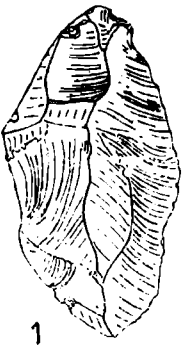
În privința vasului se poate afirma că piatra de calcar sarmațian are o durtate mult mai mică în comparație cu silexul al cărui durtate este în jur de 7². El putea fi confecționat cu unelele din silex de către un meșter ce trebuie de presupus că era local ca și materialul din care este vasul.

Pe teritoriul comunei Bîrnova nu există silex. Silexul celor șaptesprezece unelte aparține zonei Prutului mijlociu³.

¹ Al. Păunescu, *Evoluția uneltelor și armelor din piatră cioplită descoperite pe teritoriul României*, Buc., 1970, p. 95.

² Idem, p. 83.

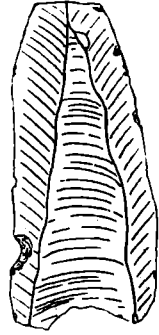
³ Idem, p. 84.

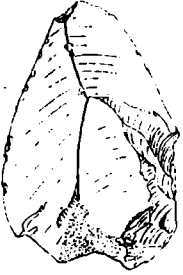
1

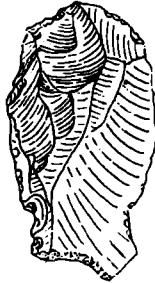
2

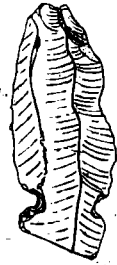
3

4

5

6

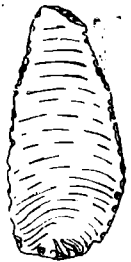
7

8

9

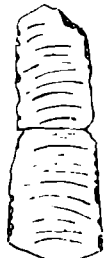
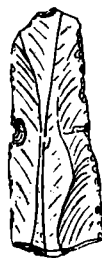
10

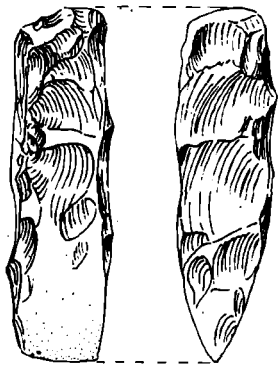

11

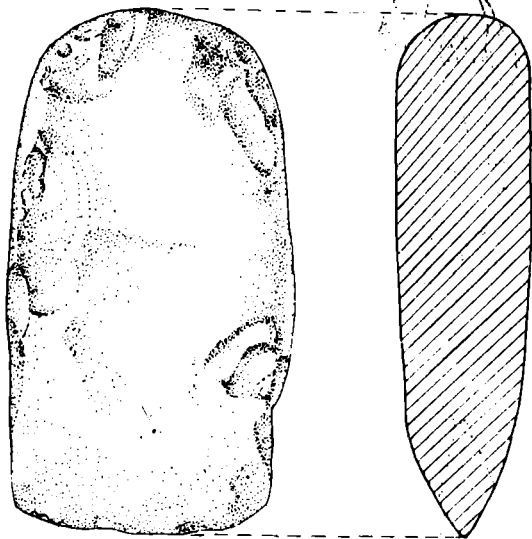

12

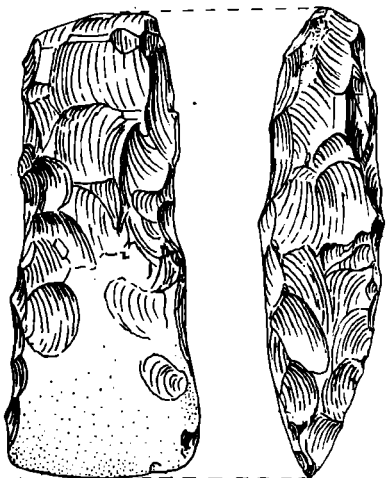

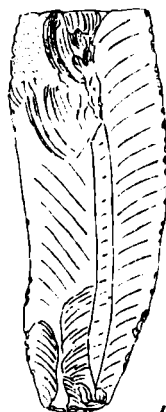
3

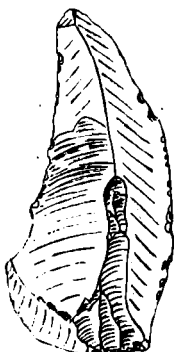
1

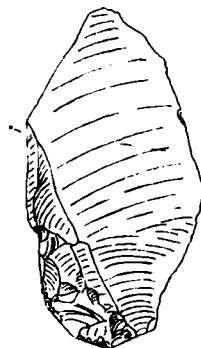
2

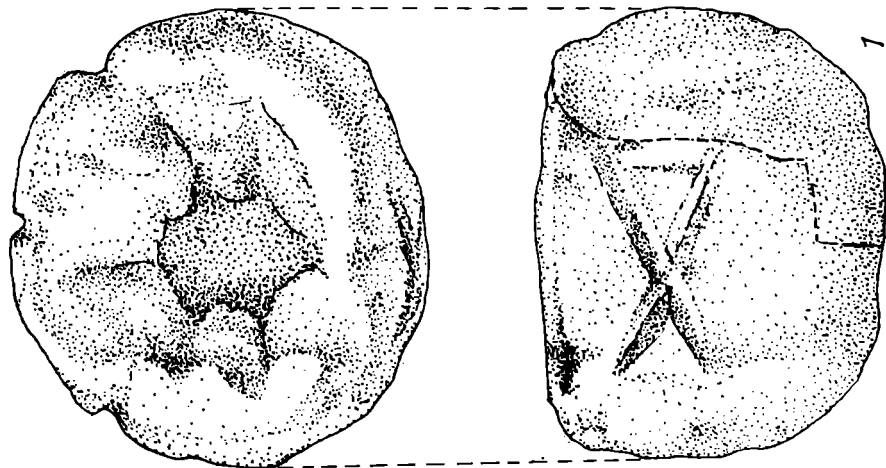
4

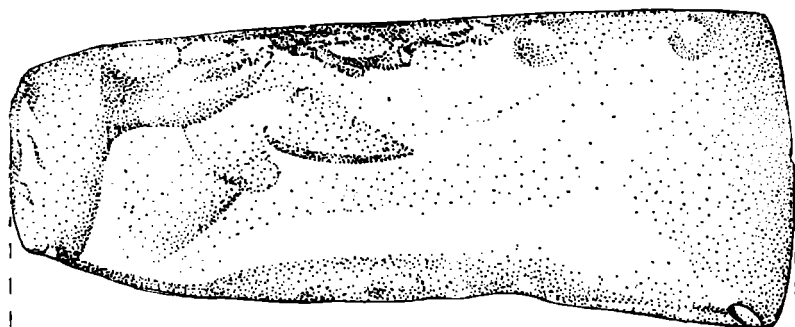
5

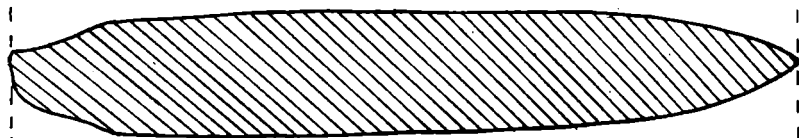
6

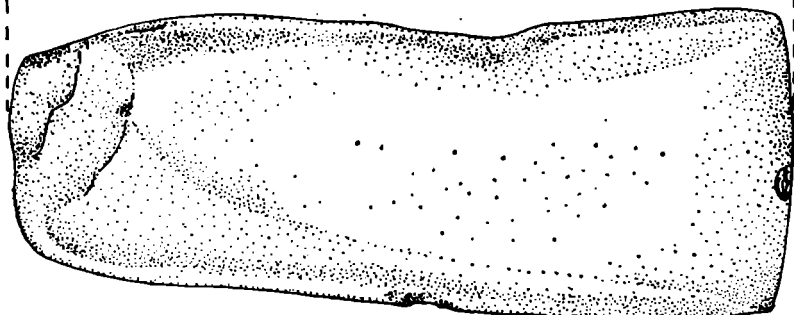
7

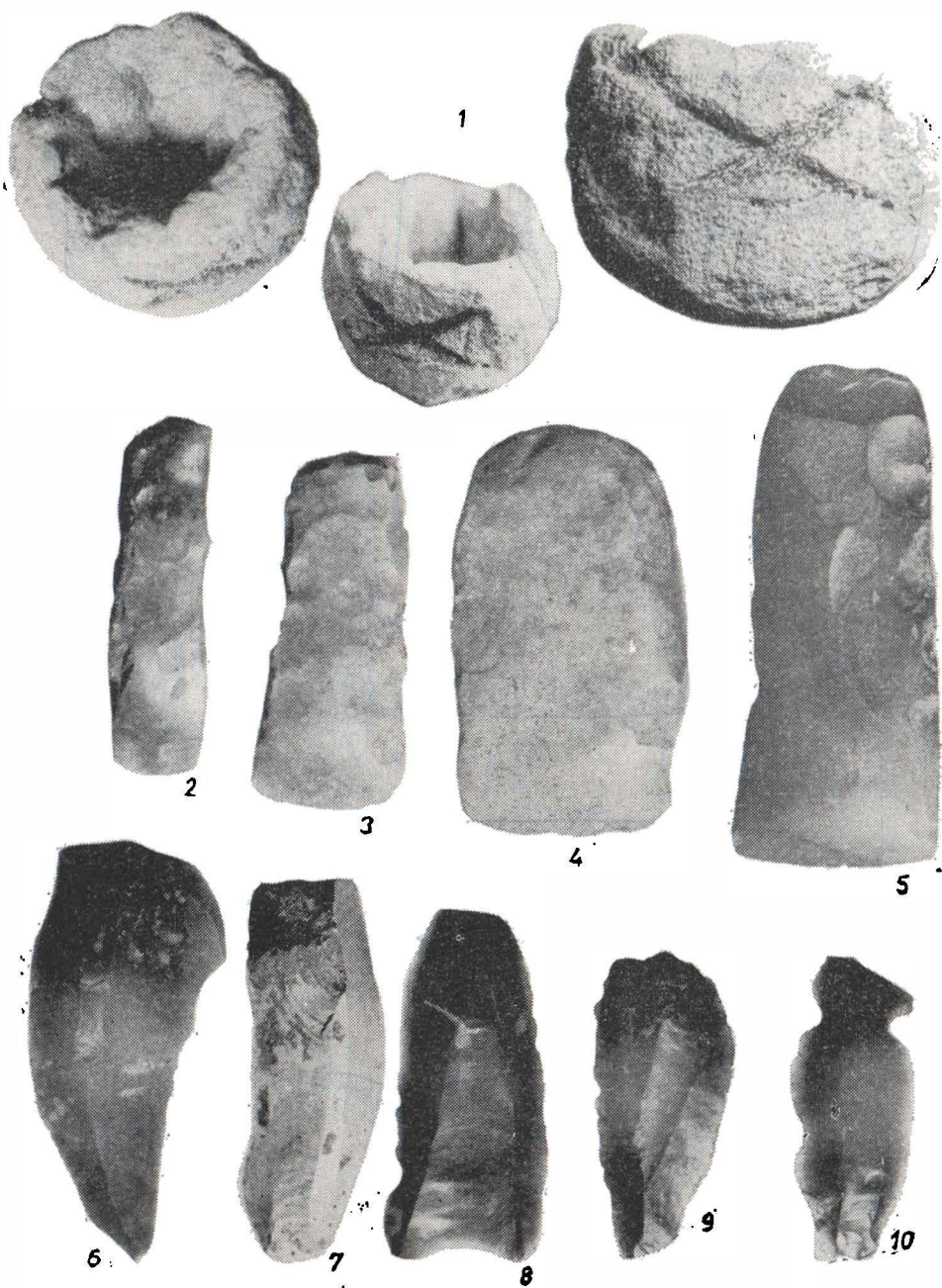

2

Pl. III

PL. IV

De asemenea menționăm că o parte din piesele descoperite, ar fi trebuit să apară cu materiale ceramice. Sperăm că cercetările viitoare vor reuși să aducă noi contribuții privind istoria străveche a teritoriului comunei Bîrnova.

Nu departe de Bîrnova, specialiștii au descoperit pe șesul Tinoasa⁴ fragmente de ceramică din neoliticul timpuriu, o așezare de înălțime pe dealul Rusului⁵ „la cca 12 km de aici, aparținând neoliticului dezvoltat, iar pe dealul Socola, în apropiere, s-au identificat urme de cultură aparținând fazei Cucuteni A și La Tène II⁶”. În aceste locuri s-a găsit ceramică dar nu și unelte din silix.

În concluzie, prin cercetările noastre de teren pe vatra și în împrejurimile Bîrnovei, au fost descoperite douăzeci de piese care se pot grupa în cinci puncte arheologice și anume :

1. Izlazul de lângă pădure de la sud de Bîrnova, inclusiv splaiul drept și stîng al pîrîului Nicolina mică pînă la cantonul slivic de lângă șosea.
2. Vatra satului Bîrnova, centru de comună.
3. Vatra estică a satului Todirel, comuna Bîrnova.
4. Vatra satului Pietrăria, comuna Bîrnova cu centrul în curtea locuitorului Teodosie-Barbu C. Petru pînă la casa lui Gavrilescu A. Iuliana.
5. Coasta arabilă de la nordul satului Cercu, comuna Bîrnova, cuprinsă între via I.A.S., ferma ing. dr. Luca și casa locuitorului Butnaru C. Dumitru cu centrul în apropierea pîrîiașului ce alimentează un mic iaz și o baltă.

Piese și unelte identificate la Bîrnova dovedesc existența omului pe teritoriul acestei comune în paleoliticul superior, în eneolitic sau perioada de trecere de la eneolitic la epoca bronzului și epoca bronzului.

Mulțumim și pe această cale specialiștilor de la Institutul de istorie și arheologie „A. D. Xenopol” precum și de la Muzeul de istorie a Moldovei pentru sprijinul acordat în publicarea acestor materiale.

DES RECHERCHES ARCHÉOLOGIQUES DE SURFACE DANS DE VILLAGE DE BIRNOVA, LE DEPARTEMENT D'IASSY

R é s u m é

Nos recherches effectuées dans l'âtre et aux alentours de Bîrnova, ont eu comme résultat la découverte de vingt pièces dont 17 en silix, 2 en grès et une en calcaire sarmathe local. Nous les avons groupées dans cinq points archéologiques :

1. Le pâturage près de la forêt vers le sud de Bîrnova, inclus le quai droit et gauche de la rivière de Nicolina Mică presque à la maison forestière de la route.
2. L'âtre du village de Bîrnova, centre de commune suburbaine.
3. L'âtre d'est du village de Todirel, la commune de Bîrnova.
4. L'âtre du village de Pietrăria, la commune de Bîrnova, Iassy, ayant le centre dans la cour de Teodosie-Barbu, C. Petru près de la maison de l'élève Gavrilescu A. Iuliana.
5. La côte arable du nord du village de Cercu, la commune de Bîrnova comprise entre la vigne de l'I.A.S., la ferme de l'ingénieur dr. Luca et la maison de Butnaru Dumitru ayant le centre près de la rivière qui alimente un petit étang et un marais.

Ce sont des témoignages pour l'existence de l'homme dans la préhistoire sur le territoire de la commune de Bîrnova au paléolithique supérieur, à l'énéolithique et à l'époque de bronze.

⁴ N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița, Em. Zaharia, *Așezări din Moldova de la paleolitic pînă în secolul al XVIII-lea*, E. Ac., Buc., 1970, p. 174.

⁵ Idem, p. 176.

⁶ Idem, p. 174.